

Länsstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (6)

Datum
2024-12-11

Diarienummer
13201-2024

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över Staten och kommunsektorn - samverkan, självstyre, styrning

Er beteckning: Fi2024/01460

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att inrätta ett organ för samverkan och informationsutbyte från och med den 1 januari 2026. Länsstyrelsen föreslår i stället benämningen *Länsstyrelsens strategiska råd för kommun och regionfrågor*.

Länsstyrelsen anser att länsstyrelsernas roll som länk mellan regeringen och kommunerna behöver förtydligas och förstärkas. Regeringen bör överväga ett förtydligande i länsstyrelseinstruktionen om att länsstyrelsen ska företräda regeringen i länet och bidra till länens utveckling.

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens bedömningar vad avser samverkan i kris och krisberedskap

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en regionalisering av Socialstyrelsen.

Avsnitt 11.9 Samverkan inom olika verksamhetsområden

Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) delar utredningens bedömning om att samverkan inom det regionala utvecklingsområdet i huvudsak är lämplig men kan utvecklas och förtydligas. Länsstyrelserna, och andra statliga myndigheter, bör kunna ges tydligare uppdrag som syftar till att förverkliga regeringens politik på regional nivå. Av SOU 2024:24, *Goda möjligheter till ökat välbefinnande*, framgår att flytten av det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regionerna bör

utvärderas. Utvärderingen bör bedöma effekter och behovet av eventuella förändringar men även hur reformen har påverkat länsstyrelsernas möjligheter att göra breda avdömningar i tillståndsfrågor och frågor som påverkar samhällsutvecklingen. Detta utreds nu i ”*Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken*” som ska läggas fram den 1 juni 2026.

Av länsstyrelsernas gemensamma utredning, *Framtidens länsstyrelse*, framgår att en verkningsfull samverkan mellan länsstyrelserna, kommunerna och regionerna bygger på den förutsättningen att parterna kan samverka och att samtliga bidrar med resurser. Länsstyrelserna behöver legitimitet, mandat och ekonomiska resurser för att kunna uppfylla statens mål på den regionala nivån och för att kunna vara en samarbetspart till regionerna och andra i det strategiska tillväxtarbetet och regionala utvecklingsarbetet. Detta är en förutsättning för att länsstyrelserna kunna göra sammanvägningar utifrån alla tre hållbarhetsperspektiv, socialt, ekologiskt och ekonomiskt.

Länsstyrelsen delar också utredningens bedömning om att mer specifika krav på samverkan i myndighetsinstruktioner och olika regeringsuppdrag till myndigheterna, samt uttalade krav på vad som förväntas av olika aktörer, skulle kunna bidra till att förenkla samverkan. Länsstyrelsernas kompetens på området bör också tas tillvara i högre utsträckning genom att statliga myndigheter ges uppdrag att samverka med länsstyrelserna.

Avsnitt 11.10 Länsstyrelsernas roll i samverkan

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att inrätta ett organ för samverkan och informationsutbyte från och med den 1 januari 2026.

Genom att inrätta ett regionalt råd för samverkan och informationsutbyte i varje län stärks relationerna mellan kommunerna, regionen och staten, representerad av länsstyrelserna. Detta ger fördelar för både kommun, region och stat. Länsstyrelsen ser det föreslagna regionala rådet som ett viktigt forum för att främja samarbete, snarare än att enbart förstärka länsstyrelsens egen roll.

Länsstyrelsen föreslår dock att rådet får en annan benämning, så att det mer tydligt skiljs från begrepp som används i termer av kommunalråd och regionråd. Länsstyrelsen föreslår i stället benämningen *Länsstyrelsens strategiska råd för kommun och*

regionfrågor. Länsstyrelsen tillstyrker att rådet ska ledas av landshövdingen och att representanter, med mandat, från kommuner och regioner också utses av landshövdingen.

Länsstyrelsen vill också informera om att det i Norrbotten idag finns exempel på ett sådant råd som funnits sedan slutet av 1990-talet. Det kallas Kommunal- och regionsrådsgruppen och leds av landshövdingen. I gruppen ingår alla kommunalråd och regionråd i länet, samt vice ordförande för kommunstyrelsen. Till mötena inbjuds även tjänstepersoner som regiondirektör, regional utvecklingsdirektör, förbundsdirektör för Norrbottens Kommuner och förbundsstrateg. Från länsstyrelsen ingår, vid sidan av landshövdingen, länsrådet.

Det är dock av vikt att påpeka att länsstyrelsernas förutsättningar är olika. Det är således viktigt att länen ges möjlighet att skapa samverkanslösningar som är ändamålsenliga utifrån de regionala förhållandena i respektive län.

Avsnitt 11.10.1 lakttagelser om förutsättningar för ändamålsenlig samverkan

Länsstyrelserna delar utredningens bedömning i att det regionala perspektivet och intresset i vissa fall kräver ett kompletterande statligt perspektiv. Länsstyrelsen menar att båda perspektiven är viktiga och behövs för regional utveckling. Det är också av vikt, som utredningen framhåller, att det finns bestående samverkansstrukturer som kan användas för samverkan.

Länsstyrelsen delar också utredningens bedömning i att länsstyrelserna skulle kunna ta en mer aktiv roll i att stötta kommunsektorn när det gäller arbetet med Agenda 2030 och att det kräver ett tydligare mandat och finansiering. Agenda 2030 är en bra plattform för arbete med tvärssektoriella frågor och att arbeta med såväl målkonflikter som målsynergier regionalt och lokalt.

Avsnitt 11.10.2 Länsstyrelsernas roll i samverkan behöver stärkas

Länsstyrelsen delar uppfattningen om att regeringen bör överväga ett förtydligande i länsstyrelseinstruktionen om att länsstyrelsen ska företräda regeringen i länet och bidra till länens utveckling. Länsstyrelsen anser också att länsstyrelsernas roll som länk mellan regeringen och kommunerna behöver förtydligas och förstärkas.

Länsstyrelsen delar också utredningens bedömning om att statliga myndigheter behöver tydligare uppdrag gentemot länsstyrelsen. Detta regleras för länsstyrelsernas del i Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Utifrån det perspektivet behövs en ömsesidig involvering och samverkan i arbetet som berör kommuner och regioner.

Avsnitt 11.11 Samverkan i kris och krisberedskap

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens bedömningar vad avser samverkan i kris och krisberedskap men med kommentarer nedan.

Länsstyrelsen konstaterar att betänkandet i huvudsak fokuserar på fredstida kriser medan fokus i utvecklingen på beredskapsområdet ligger på civilt försvar. I uppdraget saknas inriktning om inför och under höjd beredskap.

En fredstida kris får per definition beskrivas som tillhörande det tidsspektrum som omfattar ”inför höjd beredskap”. Utredningens tolkning av uppdraget lyfter inte alls det perspektivet och saknar därför förslag med udd inom området samverkan i kris och krig.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det inte är realistiskt att ha etablerade samverkansstrukturer för varje tänkbar krissituation utan att samverkan bör utgå från de generella strukturer som länsstyrelsen bygger upp utifrån det geografiska områdesansvaret. Det kan dock kompletteras med strukturer för vissa specifika händelser, såsom exempelvis skett inom ramen för planering för kärnteknisk olycka (*Förordning om skydd mot olyckor* 2003:789). Det är också i linje med hur regeringen anför att ledning i det civila försvaret bör gå till i den nya totalförsvarspropositionen, ytterst genom det geografiska områdesansvaret.

Länsstyrelsen konstaterar att inför och vid höjd beredskap har de civilområdesansvariga länsstyrelserna ett geografiskt områdesansvar, och ska då enligt regeringen utgöra en ledningsnivå mellan länsstyrelsenivån och regeringen, samt särskilt utgöra en nod för samverkan med övriga statliga myndigheter och Försvarmakten. Det geografiska områdesansvaret på länsnivå kommer i ett sådant läge fortsatt ha ansvaret för statens samverkan med kommuner och regioner.

Det är inte osannolikt att en situation som föranleder höjd beredskap inleds som fredstida krishantering. Över lag gäller i beredskapssystemet samma samverkansformer i fred som i krig, vilket underlättar övergången till höjd beredskap. Det är i enlighet med likhetsprincipen. Detta gäller dock inte de civilområdesansvariga länsstyrelserna som enligt förordning (2022:525) endast har ett geografiskt områdesansvar inför och vid höjd beredskap. Såväl samverkan mellan länsstyrelserna, som deras samverkan med andra aktörer och den inre organisationen ska enligt nuvarande ordning delvis förändras under en pågående kris, när höjd beredskap tillkännages vilket även påverkar samverkan med kommunerna och regionerna. Detta behöver analyseras vidare.

Länsstyrelserna delar utredningens bedömning att reglering av kommuners och regioners beredskapsarbete bör ske genom författning snarare än genom överenskommelser. Detta styrks ytterligare av vad som framgår i SOU 2024:65, *Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig*, det vill säga förslaget till en ny lag som ersätter LEH (lagen om extraordinära händelser). Ur länsstyrelsens perspektiv, såsom ansvarig att följa upp arbetet från statens sida, är det dock viktigt att sådana författningar tas fram i dialog med företrädare för kommuner och regioner.

Vad avser fördelning av medel genom generella statsbidrag ser länsstyrelserna fördelar i minskad administration och ökad möjlighet för varje kommun att anpassa verksamheten efter egna behov. Effekten av en sådan förändring bör dock analyseras vidare innan den genomförs.

Avsnitt 12.3.1 Regionalisering av Socialstyrelsen – ett sätt för staten att bättre kunna samverka med och stödja regionerna

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om regionalisering av Socialstyrelsen. Tidiga erfarenheter visar att samverkan mellan geografiskt- och sektorsansvar underlättas om sektorsmyndigheten har en indelning som motsvarar civilområdena, i enlighet med förordningen (2022:593) om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Hanna Mörtberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggarna Paulina Henriksson och Tina Norgren medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.